

Súd: Krajský súd Bratislava
Spisová značka: 5Co/145/2019
Identifikačné číslo súdneho spisu: 1115218764
Dátum vydania rozhodnutia: 30. 11. 2021
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Juraj Považan
ECLI: ECLI:SK:KSBA:2021:1115218764.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Bratislave v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Juraja Považana a členov senátu JUDr. Janky Richterovej a JUDr. Milana Chalupku v právnej veci žalobcov: 1/ JK. F., nar. XX.XX.XXXX, bytom Čakajovce č. 61, 2/ K. R. F., nar. XX.XX.XXXX, bytom Č. č. XX, 3/ Y. R. Z., nar. XX.XX.XXXX, bytom Č. Č. XXX, všetci právne zastúpení: BARKOCI law firm, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Námestie slobody č. 28, proti žalovaným: ICE DREAM s.r.o., IČO: 36 475 939, so sídlom v Poprade, Teplická 2185/34, právne zastúpený: JUDr. Peter Frajt, advokát, s.r.o., so sídlom v Košiciach, Garbiarska č. 5, 2/ KOMUNÁLNA poisťovňa, a.s. Vienna Insurance Group, IČO: 31 595 545, so sídlom v Bratislave, Štefánikova č. 17, právne zastúpený: JUDr. Felix Neupauer, Advokátska kancelária FELIX NEUPAUER & PARTNERS, so sídlom v Bratislave, Dvořákovo nábrežie č. 8/A, o ochranu osobnosti a náhradu nemajetkovej ujmy, na odvolanie žalovaných 1/ a 2/ proti rozsudku Okresného súdu Bratislava I v Bratislave zo dňa 23. novembra 2018 č.k. 11C/128/2015-110 takto

rozhodol:

Odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdzuje.
Žalobcom 1/, 2/ a 3/ voči žalovaným 1/ a 2/ priznáva nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100%.

odôvodnenie:

1/Napadnutým rozsudkom súd prvej inštancie uložil žalovaným 1/ a 2/ povinnosť zaplatiť žalobcovi 1/ sumu 15.000,- eur, žalobcovi 2/ sumu 15.000,- eur a žalobcovi 3/ sumu 13.000,- eur, všetko v lehote do troch dní od právoplatnosti rozsudku s tým, že plnením jedného zo žalovaných zaniká v rozsahu plnenia povinnosť druhého. Žalobcom 1/, 2/ a 3/ priznal náhradu trov konania v plnom rozsahu.

2/Vychádzal zo zistenia, že trestným rozkazom Okresného súdu Nitra sp. zn. 33T/17/2014 zo dňa 14.02.2014, bol obvinený Y. Y., nar. XX.XX.XXXX v W. uznaný za vinného z toho, že dňa 22.07.2013 v čase približne o 08:10 hod. v Nitre na Štefánikovej triede, na chodníku pred mestskou tržnicou, cúval s nákladným motorovým vozidlom značky K. H., EČV V. XXX F. a v rozpore s ustanovením § 22 ods. 3 zákona č. 8/2009 Z.z. o cestnej premávke v znení neskorších predpisov, napriek tomu, že nemal dostatočný rozhľad, nezaistil bezpečné cúvanie pomocou spôsobilej a náležite poučenej osoby, následkom čoho pri cúvaní zrazil chodkyňu L.Y. F. idúcu po chodníku, v dôsledku čoho N. F. utrpela mnohopočetné zranenia, ktoré viedli k multiorgánovému zlyhaniu ako poúrazovej komplikácii, čo zapríčinilo, že dňa XX.XX.XXXX vo Fakultnej nemocnici zomrela, teda inému z nebanlivosti spôsobil smrť a čin spáchal závažným spôsobom konania - porušením dôležitej povinnosti uloženej mu podľa zákona a tým spáchal prečin usmrtenia podľa § 149 ods. 1 a odsek. 2 písm. a) Trestného zákona. Obvinený bol odsúdený na trest odňatia slobody vo výmere dva roky a s podmienčným odkladom a skúšobnou dobou 2 roky a zároveň súd obvinenému zakázal viesť motorového vozidlo každého druhu vo výmere 4 roky, uložil mu povinnosť nahradiť poškodenej Dôvere zdravotnej poisťovni, a.s. škodu vo výške 7.929,70 eur. Poškodeného R. F. odkázal s nárokom na náhradu škody na občianske súdne konanie.

3/Podanou žalobou sa žalobcovia (žalobca 1/ bol manželom zomrelej N. F. a žalobcovia 2/ a 3/ boli jej deťmi) domáhali náhrady nemajetkovej ujmy podľa § 11 a 13 Občianskeho zákonníka.

4/Uplatnený nárok sporovali žalovaní 1/ a 2/ z titulu nedostatku pasívnej vecnej legitímácie v tomto konaní.

5/Svoje rozhodnutie súd prvej inštancie právne odôvodnil podľa § 11, § 13 ods. 2, Občianskeho zákonníka, § 4 ods. 1, 2 zákona č. 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení, § 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z.z.

6/Primárne sa súd zaoberal otázkou pasívnej vecnej legitímácie žalovaných, pričom dospel k záveru, že žalovaný 1/ je pasívne vecne legitímovaný v tomto spore, nakoľko v rozhodnom období bol už odsúdený Y. Y. jeho zamestnancom. K otázke pasívnej vecnej legitímácie žalovaného 2/ zaujal právny názor už Najvyšší súd Slovenskej republiky, ktorý napr. v rozhodnutí sp. zn. 6 MCdo/1/2016 uviedol, že poisťovňa je pasívne vecne legitímovaným subjektom, keď pre posúdenie otázky pasívnej legitímácie poisťovne je rozhodujúce riešenie otázky, čo treba rozumieť pod pojmom škoda. Pre účely zákona č. 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení treba pojem škoda vykladať extenzívne v tom zmysle, že tento pojem zahŕňa aj nemajetkovú ujmu, ktorej náhrada patrí pozostalým (po blízkej osobe, usmrtenej pri dopravnej nehode v súvislosti s prevádzkou motorového vozidla) z titulu občianskoprávnej zodpovednosti za zásah do osobnostných práv, spočívajúci v zásahu do ich práva na súkromný a rodinný život. Účelom poistenia za škody spôsobené prevádzkou motorových vozidiel je zmierniť dôsledky škôd, ku ktorým došlo v súvislosti s touto prevádzkou. Aj podľa dôvodovej správy k zodpovednostnému zákonu je usmrtenie pri dopravnej nehode najzávažnejším dôsledkom tejto udalosti. Pokiaľ podľa súdnej praxe usmrtenie pri dopravnej nehode vyvoláva nielen občianskoprávnu zodpovednosť za škodu, ale aj občianskoprávnu zodpovednosť za neoprávnený zásah do osobnostných práv, musí byť aj táto zodpovednosť predmetom poistného krytia. Ak by mal platiť výklad pojmu škoda vychádzajúci z textu zákona o povinnom zmluvnom poistení (gramatický výklad), resp. výklad vychádzajúci výlučne z ustanovení OZ o zodpovednosti za škodu, teda ak by náhrada nemajetkovej ujmy pozostalých nemala byť predmetom poistného krytia, prinášalo by to značné majetkové riziko subjektov zodpovedajúcich za takúto nemajetkovú ujmu, ktoré by v individuálnych prípadoch mohlo viesť aj k ich bankrotu. Zároveň by to však mohlo znamenať aj neistotu pozostalých v tom smere, či im prisúdená náhrada bude aj skutočne poskytnutá, resp. riziko, že v prípadoch insolvenčie zodpovedného subjektu táto nebude vymožitelná. Neprijateľnosť týchto dôsledkov vyžaduje extenzívnu interpretáciu pojmu škoda pre účely zákona o povinnom zmluvnom poistení tak, že doň patrí aj náhrada nemajetkovej ujmy za zásah do osobnostných práv pozostalých a teda že aj táto náhrada je predmetom poistného krytia. Pri výklade a aplikácii právnych predpisov totiž nemožno opomíňať ich účel a zmysel, pričom platí, že súd nie je absolútne viazaný doslovným znením zákona, ale sa od neho smie (a dokonca musí) odchyliť, ak to vyžaduje účel zákona, história jeho vzniku, systematická súvislosť a pod. Rozširujúci výklad pojmu škoda pre účely zodpovednostného zákona je pritom aj ústavne konformným, pretože zmiernuje, resp. odstraňuje disproporciu medzi zákonným úrazovým poistením, t. j. poistením pri pracovných úrazoch, a povinným zmluvným poistením zodpovednosti za škody spôsobené prevádzkou motorového vozidla. Ak totiž dôjde pri dopravnej nehode k úmrtiu zamestnanca, ustanovenie § 94 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení (v znení neskorších zmien a doplnení) zakladá pozostalým, ktorými sú manžel alebo manželka a nezaopatrené dieťa, nárok na jednorazové odškodnenie vo výške 730-násobku denného vymeriavacieho základu, najviac však vo výške 46 485,40 € (u manžela alebo manželky). Toto odškodnenie, i keď je limitované, nie je nič iné ako náhrada nemajetkovej ujmy, poskytovaná z úrazového poistenia. Pri výklade pojmu škoda pre účely zákona o povinnom zmluvnom poistení treba vychádzať z chápania tohto pojmu v komunitárnom práve. Zodpovednostný zákon bol totiž výsledkom transpozície smerníc Európskej únie, ktoré boli nahradené t.č. platnou Smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2009/103/ES zo 16. septembra 2009 o poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel a o kontrole plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti. Táto smernica síce nedefinuje pojem škoda, ale z jej textu je zrejmé, že pod týmto pojmom rozumie osobnú ujmu a škodu na majetku, resp. používa slovné spojenie utrpenie „ujmy alebo škody“, či používa termíny „akákoľvek ujma alebo škoda“ alebo „akákoľvek škoda“. Komunitárne právo chápe škodu ako majetkovú aj nemajetkovú ujmu, resp. za ujmu považuje škodu majetkovú aj nemajetkovú (tu por. napr. rozsudok SD EÚ zo 6. mája 2010 vo veci C-63/09 Axel Walz proti Clickair SA). V zmysle vyššie uvedeného a vychádzajúc z rozhodnutia Najvyššieho súdu SR možno ustáliť, že škodou pre účely zákona č. 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších zmien a doplnení je aj náhrada nemajetkovej ujmy za zásah do osobnostných práv pozostalých obete dopravnej nehody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla. V spore o náhradu takejto ujmy je poisťovňa pasívne legitímovaná.

7/Ústavný súd SR uznesením sp. zn. III. ÚS 666/2016 zo dňa 16.10.2016 prelomovým spôsobom odstránil doterajšiu bipolárnosť interpretačných a aplikačných výstupov všeobecných súdov k posudzovanej problematike pasívnej vecnej legitímácie poisťovateľov v sporoch o ochranu osobnosti a náhradu nemajetkovej ujmy. Týmto uznesením bola odmietnutá ako zjavne neopodstatnená sťažnosť obchodnej spoločnosti Kooperativa poisťovňa, a.s. Vienna Insurance Group. Išlo o sťažnosť vo veci namietaného porušenia základného práva vlastníť majetok, základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne č.k. 6Co/609/2014-482 z 27.01.2015. V dôvodoch uznesenia (str. 12 a nasl.) Ústavný súd SR uvádza, že nie je jeho úlohou vysloviť jediný možný a jediný správny názor na problematiku interpretácie pojmu škoda použitého v zákone o povinnom zmluvnom poistení a dospieť k jednoznačnému záveru o tom, či sa krajský súd pri podávaní výkladu predmetného pojmu nedopustil takej svojvôle, ktorá by bola v zjavnom nesúlade so zaužívanými výkladovými praktikami, popierala by pravidlá formálnej logiky a extrémne by vybodovala z účelu a zmyslu relevantnej právnej úpravy. Ústavný súd zdôraznil, že esenciou sťažnosti je celkom konkrétne formulovaný právny názor sťažovateľa, podľa ktorého pojem škoda použitý v OZ, ani pojem škoda na zdraví použitý v zákone o PZP nezahŕňa nemajetkovú ujmu, ktorú má na mysli OZ a preto takáto nemajetková ujma nie je krytá povinným zmluvným poistením podľa zákona o PZP. Vzhľadom na túto argumentáciu Ústavný súd v ďalšej časti odôvodnenia (str. 13 až 19) sa podrobne a zrozumiteľne zaoberal vysvetlením postojov, ktoré ho viedli k právoplatným odmietnutiam predchádzajúcich sťažností sťažovateľa a vyjadruje sa aj k argumentom o chápaní pojmu škoda v slovenskom civilnom práve na podklade systematických súvislostí Občianskeho zákonníka a ako aj dlhodobu sa vyvíjajúcich názorov o materiálnej substancii pojmu škoda a i materiálnej podstate odlišného pojmu ujma. Zaoberá sa aj otázkou priameho a nepriameho účinku smerníc. Z citovaného rozhodnutia Ústavného súdu SR je najpodstatnejší záver, že ak slovenský zákonodarca do zákonného pojmu škoda použitého v zákone o PZP a teda do rozsahu poistenia zodpovednosti za škodu nezahrnul aj nemajetkovú ujmu a jej poistné krytie, dostáva sa vzhľadom na záväzný výklad zodpovedajúcich smerníc do rozporu so zámerom tvorcu úniknej právnej regulácie identifikovaným Súdnym dvorom EÚ. Všeobecné súdy boli preto povinné skúmať možnosť implementácie eurokonformného výkladu prostredníctvom tzv. nepriameho účinku relevantnej unijnej regulácie.

8/Požiadavky zo žaloby žalobcovia odôvodnili nenapraviteľným zásahom do ich práva na súkromie a rodinný život a ich ochudobnením o rozvoj citových väzieb s najbližšou osobou (manželkou a matkou). Súd súhlasil so žalobcami a ďalej uviedol, že za takýto zásah nezodpovedá len jeho priamy pôvodca (vinník dopravnej nehody), ale v zmysle rozsudku Súdného dvora Európskej únie (ďalej len „SD EÚ“) vo veci C-22/12 tiež povinná zmluvná poisťovňa. Ustálená judikatúra súdov SR sa zhoduje v tom, že vodič motorového vozidla, ktorý spôsobil, hoci z nebanlivosti, dopravnú nehodu, pri ktorej došlo k úmrtiu fyzickej osoby, zodpovedá za neoprávnený zásah do práva na ochranu osobnosti blízkych osôb. Konkrétne ide v takýchto prípadoch o zásah do práva na ich súkromný a rodinný život, ktorý bol smrťou blízkeho príbuzného trvalo narušený. Popri rekapitulácii záverov relevantnej judikatúry, podľa ktorých súčasťou práva na súkromie (ako zložky ochrany osobnosti v širšom zmysle slova) je aj právo na vytváranie a rozvíjanie vzťahov s ostatnými ľudskými bytosťami a konštatovaní preukázanej zodpovednosti žalovaného 1/ a 2/, za taký zásah do práva žalobcov na súkromný a rodinný život, pri ktorom nemôže byť namieste žiadna z foriem morálneho zadosťučinenia podľa § 13 ods. 1 O.z., súd uviedol, že náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch môže nenapraviteľnú ujmu nanajvyš zmierniť.

9/Na počiatku všetkých sporov o náhradu nemajetkovej ujmy vedených aj proti poisťovateľom stojí prejudiciálny rozsudok Súdného dvora zo dňa 24.10.2013 vo veci Haasová C-22/12, podľa ktorého povinné zmluvné poistenie má pokrývať aj náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravnej nehode, ak jej náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu upravuje vnútroštátne právo uplatniteľné v spore vo veci samej. Pri posudzovaní základu uplatňovaných nárokov zo strany žalobcov 1/ až 3/ voči žalovaným 1/ a 2/ je nutné uviesť, že nejde o solidárnu zodpovednosť žalovaných, ale o ich spoločnú zodpovednosť, to znamená, že splnením povinnosti jedným zo žalovaných zaniká v rozsahu tohto plnenia povinnosť plniť u druhého zo žalovaných.

10/Z Občianskeho zákonníka vyplýva, že jediným kritériom, podľa ktorého má súd posúdiť a priznať náhradu nemajetkovej ujmy, je závažnosť vzniknutej ujmy a okolnosti, za ktorých došlo k zásahu do práva na ochranu osobnosti. Súd prvej inštancie uznal, že rozhodnutie o priznaní výšky nemajetkovej ujmy v prípade straty blízkej osoby je mimoriadne náročné, pretože vo vnútri každej rodiny dochádza k vzniku neopakovateľných individuálnych vzťahov a smrť spôsobuje následné pretrhnutie väzieb vo vnútri rodiny v dôsledku straty jej člena. Takýto zásah je u každej fyzickej osoby individuálny a je preto potrebné citlivo a individuálne posudzovať výšku náhrady nemajetkovej ujmy. Posudzovanie výšky nemajetkovej ujmy nemožno v žiadnom prípade znevažovať tým spôsobom, aby bola vnímaná ako

„cena ľudského života“. Zmyslom náhrady nemajetkovej ujmy nie je kompenzovať fyzickú absenciu zomrelého, ale pokúsiť sa nahradiť pozostalým nemateriálnu ujmu, prejavujúcu sa v ich konkrétnych subjektívnych pocitoch. V tejto citlivej otázke nie je možnosť voľnej úvahy súdu neobmedzená, ale aj tu je potrebné rešpektovať princíp legitímneho očakávania, a to nielen na strane poškodených, ale aj na strane povinného subjektu. To znamená, že aj rozhodovanie o priznaní náhrady nemajetkovej ujmy musí rešpektovať určitú líniu rozhodovacej činnosti najvyšších súdnych autorít vo vzťahu k obdobným porušeniam individuálnych rodinných vzťahov. Súd prvej inštancie zásadne odmietol uvažovať o tom, že rozhodovanie o náhrade nemajetkovej ujmy je „oceňovaním“ ľudského života, pretože zmyslom náhrady nemajetkovej ujmy nie je kompenzovať fyzickú absenciu poškodeného, ale pokúsiť sa pozostalým nahradiť i materiálnu ujmu, prejavujúcu sa v konkrétnych subjektívnych pocitoch.

11/Žalobcovia vo svojich výpovediach uvádzali, ako úmrtie N. F. zasiahlo do ich života. Hlbokú stratu v rodine potvrdil aj svedok K.. Y. F., ktorý vo svojej výpovedi uviedol, že matka žalobcov 2/, 3/ a manželka žalobcu 1/ bola hnacím motorom celej rodiny. Z vykonaných dôkazov mal súd dostatočne preukázané to, že hĺbka vzťahu žalobcov a ich zosnulej matky resp. manželky viedla k ľudsky prirodzenému smútku, ktorý sa i v súčasnosti u žalobcov prejavuje tak, že pri rozprávaní o svojej matke a manželke a o jej predčasnej smrti nedokážu udržať slzy, ich vystúpenie je emotívne tak, ako tomu bolo aj počas ich výsluchu na pojednávaní, čo vyplýva aj zo zvukového záznamu. Je nepochybné, že smrť tak blízkej osoby pri usporiadaných rodinných pomeroch so žalobcami, a tomu zodpovedajúcim očakávaním ďalšieho šťastného spoločného života, vyvolal ľudsky prirodzenú psychickú bolesť a životné nešťastie, ktoré objektívne možno opísať zodpovedajúcimi slovami výsluchu žalobcov, ale aj navrhnutého svedka, aj napriek tomu, že precitňovanie bolesti zo smrti príbuzného je subjektívnou skutočnosťou, ktorú je dokazovaním možné objektivizovať len zo skutočností o vzťahu medzi príbuzným a zomrelou osobou v čase jej života. Tieto skutočnosti boli dostatočne a bez toho, aby boli rozporované, zistené vykonaním dokazovaním.

12/Ďalej súd prvej inštancie poukázal na viacero rozhodnutí všeobecných súdov týkajúcich sa výšky náhrady v obdobných prípadoch, pričom konštatoval, že nielen z týchto, ale ani z ostatných súdnych rozhodnutí nemožno vyvodiť žiaden objektivizovateľný ukazovateľ toho, aká by mala byť výška náhrady nemajetkovej ujmy, keďže prirodzene ide o vec, ktorej podstata nie je transparentná a ktorá vychádza z dlho morálne a právne odmietaného názoru, že smútok z úmrtia príbuzného možno vyjadriť v peniazoch. Je nesporné, že spôsobenie smrti človeka je zásahom do jeho práva na ochranu telesnej integrity. Ide objektívne o zásah vrcholnej intenzity, ktorý je nezvratný a nenapraviteľný. Nečakaným a náhlým úmrtím matky a manželky žalobcov došlo nepochybne k tak závažnému zásahu, že morálne zadostučinenie sa ani v tomto prípade nejaví byť postačujúce. Ustanovenie § 13 ods. 2 a 3 Občianskeho zákonníka nevymedzuje hranicu pre určenie výšky relutárnej náhrady za nemajetkovú ujmu. Výšku náhrady určí súd podľa svojej úvahy s prihliadnutím na závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých došlo k porušeniu práva. Samozrejme, rozsah takejto náhrady nie je bezbrehý a i súd je pri svojej voľnej úvaha limitovaný uvedenými zákonnými kritériami i základnými právnymi princípmi, medzi ktoré možno zaradiť napr. i princíp právnej istoty. Právna istota je stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít, a ak takejto ustálenej rozhodovacej praxe niet, aj stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý spravodlivo. I keď samotný Občiansky zákonník ponecháva určenie výšky relutárnej náhrady v peniazoch na úvahu súdu (za rešpektovania zákonných podmienok), právna úprava mimo Občianskeho zákonníka pozná nároky náhrad nemajetkovej ujmy pozostalých pri úmrtí osoby, čo možno považovať za isté vodiace východisko. Ako nárok, ktorý má spravidla povahu kompenzácie nemateriálnej ujmy pozostalých, pretože sa v zásade vypláca popri všetkých náhradách ujmy materiálnej, je zákonom č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení upravené jednorazové odškodnenie. Povahu náhrady majetkovej ujmy pozostalých má nárok na jednorazové odškodnenie iba ak pokrýva inak samostatný nárok na pozostalostnú úrazovú rentu (§ 92 zákona č. 461/2003 Z.z.), čo vo väčšine prípadov nebude naplnené. Ako maximálna suma, ktorou zákonodarcia "ohodnotil" život človeka v nemajetkovej sfére pozostalého manžela je najviac 46.485,40 eur, v nemajetkovej sfére nezaopatreného dieťaťa polovica z uvedenej sumy, pri viacerých nezaopatrených deťoch najviac suma 46.485,40 eur.

13/V prejednávanej veci je nepochybné, že neoprávneným zásahom, za ktorý zodpovedá žalovaný 1/ a 2/, bola narušená celistvosť rodiny žalobcov, bolo zasiahnuté do ich rodinného a súkromného života, pričom následky sú trvalé a nezvratiteľné, čo žalobcovia preukázali aj svojimi výpoveďami. Vzhľadom na uvedené základné rozsahové ukotvenie nárokov blízkych pozostalých po obetiach dopravnej nehody, ako aj na závažnosť u žalobcov vzniknutej ujmy vzhľadom na okolnosti nehody, ktorá sa nemusela stať, ak by zamestnanec žalovaného 1/ si riadne plnil svoje povinnosti, súd konštatoval, že suma určená žalobcami v podanej žalobe v rozsahu 15.000 eur pre žalobcu 1/ a 2/ a 13.000 eur pre žalobcu 3/

zodpovedá požiadavke primeranej náhrady za hlbokú stratu v životoch žalobcov, ktorí prišli o matku a manželku, ktorá bola ich hnacím motorom a nezastupiteľnou osobou v ich životoch. Vychádzajúc z uvedeného súd žalobe vyhovel v plnom rozsahu.

14/O náhrade trov konania rozhodol súd prvej inštancie podľa § 255 ods. 1 CSP.

15/Proti tomuto rozsudku súdu prvej inštancie podali včas odvolanie obaja žalovaní.

16/Žalovaný 1/ navrhol, aby odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie zmenil a žalobu voči nemu zamietol, prípadne aby rozsudok zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Svoje odvolanie žalovaný 1/ odôvodnil podľa § 365 ods. 1 písm. a/, b/, f/ a h/ CSP a ďalej tým, že procesné pochybenia súdu prvej inštancie mohli mať za následok porušenie jeho práva na spravodlivý súdny proces. Dňa 12.3.2018 právny zástupca žalobcov doručil súdu zmenu žaloby v súlade s § 139 a nasl. CSP, súd zmenu žaloby pripustil na pojednávaní 23.11.2018. Vzhľadom na to, že žalovaný 1/ a jeho právny zástupca sa na pojednávaní dňa 23.11.2018 nezúčastnili a svoju neúčasť riadne ospravedlnili, keď im nebola doručená predmetná zmena žaloby, bola im tak odňatá možnosť vyjadriť sa k tejto zmene. Súd prvej inštancie sa nevyporiadal s námietkou žalovaného 1/ ohľadne jeho chýbajúcej pasívnej legitimácie. Súd prvej inštancie uviedol, že žalovaný 1/ je pasívne vecne legitimovaný v tomto spore, nakoľko v rozhodnom období bol odsúdený Y. Y. jeho zamestnancom. Nevyporiadal sa však s námietkou žalovaného 1/ vo vyjadrení k žalobe, ktorý namietal, že v prípade, ak poškodený uplatnil svoj nárok podľa § 15 zákona 381/2001 Z.z. priamo proti poisťovateľovi, zanikol mu nárok uplatňovať ten istý nárok voči žalovanému 1/. Podľa § 15 ods. 1 zák. č. 381/2001 Z.z. „Poškodený je oprávnený uplatniť svoj nárok na náhradu škody priamo proti poisťovateľovi.“ Nakoľko zákonodarca nedal do textu časticu „aj“ proti poisťovateľovi, ale len „proti poisťovateľovi“, čo pri použití gramatického výkladu zákona znamená, že žalobcovia mohli uplatniť svoj nárok buď proti žalovanému 1/, alebo proti poisťovateľovi, t.j. žalovanému 2/, nie však súčasne proti žalovanému 1/ a aj proti žalovanému 2/. Žalovaný 1/ poukázal v tejto súvislosti na rozhodnutie NS SR sp. zn. 6MCdo/1/2016, ako aj uznesenie Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 666/2016 zo dňa 16.10.2016. Žalovaný 1/ ďalej namietal i výšku priznanej náhrady nemajetkovej ujmy žalobcom, ktorá sa mu javí ako neprimerane vysoká. Sám súd prvej inštancie v odôvodnení rozsudku uvádza, že rozhodnutie o priznaní výšky nemajetkovej ujmy v prípade straty blízkej osoby je mimoriadne náročné. V odseku 9.10. odôvodnenia cituje publikované súdne rozhodnutia, ktorými bola priznaná náhrada nemajetkovej ujmy v rozsahu od 2.000,- eur do 17.000,- eur v obdobných prípadoch. Pritom uvádza len jedno rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2 Cdo/154/2010, ktorým bolo odmietnuté dovolanie voči rozhodnutiu o priznaní náhrady za smrť dcéry obom rodičom po 17.000,- eur, ale ďalšie dve rozhodnutia Okresného súdu vo Vranove nad Topľou sp. zn. 5C/38/2012 v spojení s rozsudkom KS v Prešove sp. zn. 20Co/183/2014 a uznesením NS SR sp. zn. 3CdoGp/1/2016, resp. rozhodnutie Okresného súdu Považská Bystrica sp. zn. 6C/51/2014 v spojení s rozsudkom KS v Trenčíne sp. zn. 17Co/243/2015 a uznesením ÚS SR sp. zn. I. ÚS /474/2016, ktorými bola priznaná náhrada nemajetkovej ujmy v obdobnom prípade vo výške iba 5.000,- eur. Súd prvej inštancie podľa názoru žalovaného 1/ nedostatočne odôvodnil skutočnosť, prečo sa priklonil k najvyššie priznaným výškam náhrady nemajetkovej ujmy, ktoré sa žalovanému 1/ s ohľadom na všetky okolnosti prípadu a vyššie uvedené skutočnosti javia ako neprimerane vysoké.

17/Žalovaný 2/ v odvolaní navrhol, aby odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie zmenil a žalobu zamietol. Svoje odvolanie odôvodnil podľa § 365 ods. 1 písm. d/ a h/ CSP tým, že žalovaný 2/ má za to, že rozsudok vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci, a to ako v otázke pasívnej legitimácie žalovaného 2/, tak aj v otázke možného a dovoleného súdneho „dotvárania“ práva extenzívnym výkladom vnútroštátnych zákonných ustanovení. Zároveň sa súd prvej inštancie podľa názoru žalovaného 2/ na žiadnom mieste v rozsudku ani v náznakoch nevyporiadal, resp. vôbec nevenoval argumentácii žalovaného 2/ ohľadom neexistencie priamej príčinnej súvislosti medzi vznikom nemajetkovej ujmy žalobcov ako sekundárneho dôsledku vo vzťahu k primárnemu následku dopravnej nehody - úmrtiu rodinného príslušníka, podporenú rozhodovacou činnosťou Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ktorú žalovaný 2/ vyčerpávajúco uviedol vo vyjadrení k žalobe zo dňa 02.11.2015. Rozsudok je zároveň zaťažený vadou nepreskúmateľnosti a arbitrárnosti, keďže v rozsudku absentujú konkrétne dôvody priznania rovnakej výšky náhrady žalobcovi 1/ a 2/, a výšky priznanej žalobcovi 3/. V súvislosti so svojou pasívnou vecnou legitimáciou žalovaný 2/ poukázal na rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 20.01.2011, sp. zn. IV. ÚS 60/2010, uznesenie NS SR z 05.12.2013, sp. zn. 3 Cdo 18/2013, rozsudok NS SR z 26.09.2013, sp. zn. 3 Cdo 176/2012. Ohľadne uznesenia ústavného súdu, na ktoré poukázal súd prvej inštancie, žalovaný uviedol, že tu súd bez meritórneho prejednanja veci odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľa v obdobnej právnej veci, pričom konštatoval, že prináleží výlučne NS SR zjednocovať rozhodovaciu činnosť všeobecných súdov. V konečnom dôsledku, ústavný súd vo všeobecnosti nerozhoduje o hmotnoprávných nárokoch subjektov

ako takých, ale o tom, či konaním súdov boli alebo neboli porušené ústavné práva sťažovateľov v tomto konkrétnom prípade. Žalovaný 2/ má tak za to, že v zmysle súčasne platnej a účinnej úpravy rozsahu krytia zákonom o PZP, bez jeho akejkoľvek relevantnej novelizácie v rozhodnej časti od roku 2001, pri opakovanom konštatovaní NS SR o nemožnosti zahŕňať pod pojem škody na zdraví podľa § 4 ods. 2 písm. a) zákona o PZP aj nemajetkovú ujmu podľa § 11 a nasl. OZ, nie je v takýchto konaniach pasívne vecne legitimovaný. Keďže od roku 2001 nedošlo k žiadnej zmene relevantnej vnútroštátnej právnej úpravy, nie je absolútne legitímny dôvod na zmenu výkladu príslušných zákonných ustanovení a ad hoc rozširovanie účelu zákona o PZP a jeho cieľov oproti tým, ktoré boli celkom jednoznačne a nesporne zamýšľané a stanovené samotným zákonodarcom. Postup súdu prvej inštancie nie je možné vyhodnotiť inak, ako snahu „zhojiť“ nečinnosť zákonodarcu priamou aplikáciou smerníc EÚ, pričom táto je vo vzťahu k žalovanému 2/, vzhľadom na jeho súkromnoprávny charakter, vylúčená. Ohľadom nemajetkovej ujmy a príčinnej súvislosti žalovaný 2/ uviedol, že zo strany súdu bolo nevyhnutné dôsledne sa zaoberať atribútmi vzniku zodpovednosti za škodu, t.j. protiprávnosťou konania, vznikom škody v dôsledku protiprávneho konania, a to vo vzťahu k žalovanému 2/ v kontexte celého zákona o PZP. K otázke príčinnej súvislosti žalovaný 2/ poukázal na rozsudok NS SR z 29.03.2007 sp. zn. 3 Cdo 32/2007, rozsudok NS SR z 30. januára 2007, sp. zn. 2 Cdo/73/2006. Vzhľadom na skutočnosť, že vo vzťahu k žalovanému 2/ je poistnou udalosťou dopravná nehoda, a zásah do osobnostných práv žalobcov nastal sprostredkované v dôsledku reakcie na následky tejto dopravnej nehody, neexistuje vo vzťahu k žalobcom a uplatňovanej nemajetkovej ujmy priama príčinná súvislosť s poistnou udalosťou ako takou v zmysle § 5 ods. 1 písm. h) zákona o PZP. Aj toto je opäť len jedným z mnohých momentov toho, že úmyslom a cieľom zákonodarcu pri koncipovaní zákona o PZP nebolo krytie nemajetkovej ujmy pozostalých. Žalovaný 2/ taktiež poukázal na rozsudok ESD zo dňa 10.12.2015 vo veci C-350/14 Lazar. Z vyššie uvedených dôvodov preto mal za to, že aj v prípade teoretického akceptovania premisy, že pod škodu na zdraví je možné extenzívnym výkladom zahrnúť aj nemajetkovú ujmu pozostalých, je potom poisťovateľ - žalovaný 2/ priamo zo zákona o PZP de facto aj de iure oslobodený od povinnosti plniť za poisteného škodu (nemajetkovú ujmu), a to práve z dôvodu absencie priamej príčinnej súvislosti s poistnou udalosťou, keďže žalobcovia neboli účastníkom dopravnej nehody. Žalovaný 2/ považoval za absurdné, aby sa pri výklade „škody“ potom zo strany žalobcov všeobecne vyberali „čerešničky“ a súdy ich bez ďalšieho nekriticky akceptovali, ale je potrebné k týmto nárokom ako ku škode pristupovať v celku, a to so všetkými, nie len pre žalobcov vo všeobecnosti pozitívnymi, dopadmi.

18/Žalobcovia sa k odvolaniu žalovaných písomne nevyjadřili.

19/Odvolací súd preskúmal rozsudok súdu prvej inštancie v medziach a z dôvodov podaných odvolaní podľa § 380 zák. č. 160/2015 Z.z., CSP bez nariadenia odvolacieho pojednávania podľa § 385 CSP, § 378 ods. 1 CSP a dospel k záveru, že tak odvolanie žalovaného 1/, ako aj odvolanie žalovaného 2/ nie je dôvodné.

20/Z obsahu súdneho spisu má odvolací súd za preukázané, že u žalobcov došlo v dôsledku dopravnej nehody k úmrtiu im najbližšej osoby, manželky a matky, a tým k zásahu do ich súkromného a rodinného života. Následky sú trvalé a neodstrániteľné. Bola narušená celistvosť rodiny, žalobca 1/ náhle prišiel o manželku a žalobcovia 2/ a 3/ o matku. Následky sú nezvratné, strata jedného člena rodiny je objektívne neodčiniteľnou ujmou, ktorá postihuje všetkých členov rodiny, najviac ale tých najbližších, ktorí si následky v dôsledku traumy tým spôsobenej, ochudobnenia v citovom živote a strate zázemia nesú so sebou po celý svoj život.

21/Odvolací súd v nadväznosti na odvolacie námietky žalovaných 1/ a 2/ konštatuje, že pasívna vecná legitímácia v spore je daná u oboch žalovaných a žalobcovia boli oprávnení podať žalobu aj voči obom žalovaným súčasne. Uvedený záver vyplýva jednak z platnej právnej úpravy, ako aj z bohatej judikatúry, ktorá už aktuálne na vnútroštátnej úrovni prostredníctvom najvyšších súdnych autorít (napr. rozsudok Najvyššieho súdu SR z 31. júla 2017 sp. zn. 6MCdo/1/2016 a uznesenie Ústavného súdu SR z 11. októbra 2016 sp. zn. III. ÚS 666/2016) jednoznačne a bez akýchkoľvek pochybností všetky otázky, týkajúce sa základu daného nároku, ktoré tu žalovaní robili spornými, vyriešila a uzavrela tak, že súd nemá najmenšie pochybnosti o práve žalobcov uplatniť dané nároky voči obom žalovaným. Vychádzajúc z § 11, § 13, § 427 až § 431 a § 853 Občianskeho zákonníka,

ako aj § 1, § 4 ods.1 a 2 a § 15 ods.1 zákona č. 381/2001 Z. z. odvolací súd má za to, že obaja žalovaní sú vecne pasívne legitimovaní. V prípade škody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla poškodený si môže vybrať, či nárok na náhradu škody uplatní voči prevádzkovateľovi vozidla, alebo voči poisťovateľovi alebo voči obom súčasne. Žalobcovia majú právo na náhradu nemajetkovej ujmy proti obom žalovaným, hoci plnenie môžu dostať len raz. Súd prvej inštancie potom správne vo výroku určil, že plnením jedného zo žalovaných zaniká v rozsahu plnenia povinnosť druhého. Ustanovenie § 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z. z. o PZP, podľa ktorého poškodený je oprávnený uplatniť svoj nárok na náhradu

škody priamo proti poisťovateľovi, nevylučuje, aby súčasne bol nárok uplatnený proti pôvodcovi zásahu, resp. proti prevádzkovateľovi dopravného prostriedku.

22/V spore o náhradu škody podľa zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších zmien a doplnení sú pasívne legitimovaní poistený škodca aj poisťiteľ. Poškodený má možnosť voľby, či bude žalovať poisteného škodcu, alebo iba poisťiteľa, či poisteného škodcu a poisťiteľa súčasne. (Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 4 Cdo 5/2020 z 21. októbra 2020).

23/Pokiaľ ide o pasívnu legitimáciu žalovaného 2/, v tejto súvislosti treba poukázať predovšetkým na rozhodnutie Súdneho dvora Európskej únie vo veci Haasová C-22/12 z 24. 10. 2013. Súdny dvor v ňom uviedol, že smernicu EÚ je potrebné „vykladať v tom zmysle, že povinné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla má pokrývať aj náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravnej nehode, ak jej náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu upravuje vnútroštátne právo uplatniteľné v spore vo veci samej“. Odvolací súd rovnako poukazuje aj na rozsudok Najvyššieho súdu SR z 31. júla 2017 sp. zn. 6MCdo/1/2016 (publikovaný v Zbierke rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SR č. 8/2018 ako judikát č. R 61/2018), že škodou pre účely zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších zmien a doplnení je aj nemajetková ujma spočívajúca v zásahu do osobnostných práv pozostalých obete dopravnej nehody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla. Najvyšší súd SR v predmetnom rozhodnutí riešil otázku pasívnej vecnej legitimácie poisťovne so záverom, že v spore o náhradu takejto ujmy je poisťovňa pasívne legitimovaná. Najvyšší súd je rovnako toho názoru, že pojem škoda, ako ho používa zákon o povinnom zmluvnom poistení treba vykladať extenzívne tak, že tento zahŕňa aj nemajetkovú ujmu, ktorá patrí pozostalým obete dopravnej nehody a preto zodpovednosť za neoprávnený zásah do osobnostných práv žalobcov musí byť predmetom poistného krytia z povinného zmluvného poistenia. V zmysle vyššie citovaného judikátu Najvyššieho súdu R 61/2018 preto bude na ochranu práv poškodených svedčiť pasívna vecná legitimácia aj poisťovniam, v ktorých majú škodcovia (vinníci dopravných nehôd, ktorými bolo neoprávnené zasiahnuté do osobnostných práv poškodených) uzatvorené povinné zmluvné poistenie. „Ak by mal platiť výklad pojmu škoda vychádzajúci z textu ZoPZP (gramatický výklad), resp. výklad vychádzajúci výlučne z ustanovení Občianskeho zákonníka o zodpovednosti za škodu, prinášalo by to značné majetkové riziko subjektov zodpovedajúcich za takúto nemajetkovú ujmu, ktoré by v individuálnych prípadoch mohlo viesť aj k ich bankrotu. Zároveň by to však mohlo znamenať aj neistotu pozostalých v tom smere, či im prisúdená náhrada bude aj skutočne poskytnutá, resp. riziko, že v prípadoch insolvenčnej (platobnej neschopnosti) zodpovedného subjektu táto nebude vymožiteľná.“

24/Sumarizáciou uvedeného má odvolací súd za to, že pasívna legitimácia žalovaného 2/ v konaní o náhradu nemajetkovej ujmy vzniknutej žalobcom 1/ až 3/ ako pozostalým obete dopravnej nehody, spôsobenej prevádzkou motorového vozidla povinne zmluvne poisteného u žalovaného 2/ je daná. Použitím eurokonformného výkladu pojmov náhrada škody, škoda na zdraví v ustanoveniach zákona č. 381/2001 Z.z. s prihliadnutím k účelu povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, z hľadiska zodpovednosti za neoprávnených zásah do osobnosti fyzickej osoby vyvolaný prevádzkou motorových vozidiel sa v rámci náhrady škody odškodňuje aj nemajetková ujma spôsobená pozostalým po obeti dopravnej nehody ako poškodeným, za ktorú možno priznať zadosťučinenie peňažnou formou podľa § 13 ods. 2 a 3 Občianskeho zákonníka, ktorú je potrebné považovať v širšom ponímaní za škodu na zdraví podľa § 4 ods. 2 písm. a) zákona č. 381/2001 Z.z. Žalobcami požadovaná náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa § 13 Občianskeho zákonníka preto spadá do rozsahu povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla.

25/Ohľadom námietky nedostatočného odôvodnenia priznanej výšky náhrady nemajetkovej ujmy (samotnou žalobkyňou 3/ požadovanou v rozdielnej - menšej výške ako žalobcovia 1/ a 2/) odvolací súd uvádza, že zákon na určenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy nestanovuje žiadne medze, tá sa stanovuje v rámci voľnej úvahy súdu, v súlade s princípom spravodlivosti, pričom súd prvej inštancie svoj postup a priznané výšky náhrady nemajetkovej ujmy riadne odôvodnil, pri stanovení výšky náhrady prihliadol jednak na závažnosť ujmy u každého zo žalobcov, ale aj na okolnosti, za ktorých ku škode došlo, ako aj na intenzitu vzťahov žalobcov k zosnulej. Vzhľadom na princíp právnej istoty v právnom štáte a platnú zásadu, v zmysle ktorej všeobecné súdy sú povinné zohľadňovať svoju vlastnú rozhodovaciu činnosť, a teda v súlade s ústavným princípom rovnosti všetkých subjektov v právach rozhodovať v určitých medziach v tom zmysle, aby v porovnateľných veciach nedochádzalo k

zásadným, neodôvodniteľným rozdielom, súd prvej inštancie prihliadol k výškam náhrad nemajetkovej ujmy priznaných súdmi v iných obdobných konaniach, a tie vo svojom rozhodnutí aj podrobne rozobral. 26/Žalovaný 2/ namietal i neexistenciu priamej príčinnej súvislosti s tvrdením, že zásah do osobnostných práv žalobcov nastal len sprostredkovane, v dôsledku reakcie na následky tejto dopravnej nehody, neexistuje tak vo vzťahu k žalobcom a uplatňovanej nemajetkovej ujmy priama príčinná súvislosť s poistnou udalosťou ako takou v zmysle § 5 ods. 1 písm. h) zákona o PZP. Odvolací súd je názoru, že v súdnej veci sa nejedná o prípad, kedy príčinná súvislosť medzi poškodením zdravia žalobcov a protiprávnym konaním žalovaného nie je daná, kedy poškodenie zdravia by spočívalo v udalosti, ktorá je už sama následkom protiprávneho konania žalovaného, v ktorom by žalobcovia odvodzovali svoj nárok na náhradu nemajetkovej ujmy tým, že sa dozvedeli o smrteľnom úraze rodinného príslušníka. V danom prípade ale žalobcovia uplatňujú nárok na odškodnenie z oveľa širších hľadísk - skutkový podklad žaloby nevzťahuje len na moment, v ktorom sa dozvedeli o smrti im blízkej osoby (manželky a matky); opodstatnenosť žaloby vyvodzujú zo zásahu do širokej škály osobnostných práv, najmä práva na rodinný život a osobitne práva na súkromie, ktoré zahŕňa aj právo fyzickej osoby vytvárať a udržiavať vzťahy s inými ľudskými bytosťami najmä v oblasti citovej tak, aby sa fyzická osoba mohla v budúcnosti rozvíjať a naplňovať vlastnú osobnosť.

27/Zo všetkých vyššie uvedených dôvodov odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdil (§ 387 ods. 1 CSP).

28/O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa ust. § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 262 ods. 1 a § 255 ods. 1 CSP. V odvolacom konaní úspešným žalobcom 1/, 2/ a 3/ nárok na náhradu trov odvolacieho konania voči žalovaným 1/ a 2/ priznal v rozsahu 100% s tým, že o výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením (§ 262 ods. 2 CSP).

29/Toto rozhodnutie odvolacieho súdu bolo prijaté pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).